
Ärliga frågor förtjänar ärliga svar

Finns Gud? Varför visar Gud sig inte tydligare? Varför finns det onda? Vad är meningen med livet? Vad händer när man dör? Leder alla religioner till Gud? Dessa är de vanligaste frågorna som svenska ungdomar och studenter har om Gud och kristen tro. Många av frågorna lever även vidare in i arbetslivet. Bibeln lär att hela människan är kallad att älska och ära Gud, inklusive med hjälp av förståndet. Ärliga frågor förtjänar ärliga svar. Av **Stefan Gustavsson**

INTRODUKTION

De goda nyheterna om Jesus Kristus sprids som en löpeld över världen. Under 1900-talet har den kristna kyrkan i Afrika, Asien och Latinamerika vuxit som aldrig förr. Det är vi européer som är undantaget; här kämpar kyrkorna för sin överlevnad.

Kyrkans kollaps i Europa

Varför är det så? Ska man förstå kyrkans kollaps i Europa måste man gå minst två hundra år tillbaka i historien, till Upplysningen. Den utgör en vattendelare i Europas historia, genom att filosofer och tänkare då började hävda att förnuft och vetenskap pekar i en ny riktning; inte mot Gud utan bort från Gud.

Situationen som gradvis uppstod på vår kontinent kan med fin terminologi kallas för *kognitiv dissonans*. Det innebär att man känner *obehag orsakat av att man håller motsägande idéer för sanna samtidigt*. Denna känsla av obehag motiverar oss människor att försöka reducera spänningen genom att anpassa våra övertygelser så att de

inte motsäger varandra.

Europa hade mer än tusen års historia av kristen gudstro, men nu började alltså den intellektuella eliten att röra sig i motsatt riktning. Motsatsförhållandet – den kognitiva dissonansen – kan knappast bli större än den mellan gudstro och ateism. Situationen kan liknas vid en person som står med vartdera benet i olika båtar som långsamt glider isär. Förr eller senare måste man göra något åt situationen!

Tre lösningar

I huvudsak försökte man lösa situationen på tre olika sätt. Det första sättet var att överge de kristna övertygelserna och glida över i ett agnostiskt och ateistiskt perspektiv. Efterhand blev det vår kulturs nya majoritetsuppfattning. Det andra sättet var den liberala teologin, som behåller kristen terminologi, men utifrån ett enbart inomvärldsligt perspektiv. Resultatet är en religion utan uppenbarelse, utan under – i praktiken utan innehåll. Det tredje sättet var att privatisera tron, hålla den för sig själv och inte sätta den i relation till världen runt omkring.

Utifrån denna bakgrund är sekulariseringen av Europa inte förvånande; grovt talat har kyrkan lagt sig platt för sina kritiker och gett upp anspråken på sanning. Vad borde man ha gjort? Utmanat Upplysningens idéer, bemött dess kritik av

”I Nya testamentet möter vi en attityd till den kristna tron som innebär att den tål att undersökas.”

gudstron och visat de goda skäl som finns för att hålla kristen tro för sann.

Tron tål att undersökas

Om man måste gå tillbaka i historien för att förstå den nuvarande situationen, gäller det ännu mer om vi söker efter en lösning. Vi måste bara gå ännu längre tillbaka, till den första generationens kristna.

I Nya testamentet möter vi en attityd till den kristna tron som innebär att den tål att undersökas; den är öppen för frågor och invändningar därför att den är sann. En oskyldig person räds inte utfrågningen i en domstol, en vetenskapsman som vet att hans teori är riktig ser gärna att andra forskare repeterar experimentet och ställer frågor om slutsatsen. På samma sätt är det med den kristna tron.

Förklara och försvara

Det är intressant att se hur stor del av evangelierna som består av dialoger. En enkel sökning i de fyra evangelierna visar att ordet ”frågade” återkommer 145 gånger och ordet ”svarade” 277 gånger! Jesus var ingen envägskommunikatör, som predikade från upphöjda plattformar; han var ständigt i samtal med människor och deras frågor och invändningar. Ta Johannesevangeliet som exempel. De första Jesus gör är att inleda en dialog med Andreas och en annan lärjunge, vilket leder till att de går hem till Jesus den eftermiddagen för fortsatta samtal. Dagen efter dras Petrus in i diskussionerna. Och det fortsätter på det viset hela evangeliet: diskussionen med Nikodemus om natten, samtalet med kvinna vid Sykars brunn, debatten med de religiösa ledarna vid dammen Betesda ... hela vägen till sista kapitlet

där Jesus ställer utmanande frågor till Petrus om vad som rör sig i hans hjärta.

Jesus var uppenbarligen inte rädd för frågor och han bemötte ständigt den kritik som riktades mot honom och hans budskap. Samma attityd fanns hos apostlarna. Petrus skriver i sitt första brev: ”Men Herren, Kristus, skall ni hålla helig i era hjärtan. Var alltid beredda att svara var och en som kräver besked om ert hopp. Men gör det ödmjukt och respektfullt i medvetande om er goda sak.” Det grekiska ordet som översätts med ”svara” är apologia, från vilket vi hämtat ordet apologetik; att förklara och försvara den kristna tron.

I Kolosserbrevet ger Paulus samma uppmaning: ”Visa klokhet i umgänget med de utomstående och ta väl vara på tiden. Lägg alltid era ord väl och ge dem sälta; ni måste veta hur ni skall svara var och en.”

Banketten i Caesarea

Paulus själv är intressant som exempel. Han var välutbildad, hade stor kännedom om de omgivande kulturerna och han rörde sig obehindrat mellan vitt skilda sammanhang; den judiska synagogan, det folkliga torgmötet i Lystra, den intellektuella utfrågningen i Aten, det enkla bönestället vid floden utanför Filippi, den överdådiga banketten i ståthållarens residens i Caesarea ... Vid den banketten bekräftade också ståthållaren Festus offentligt Paulus ”stora lärdom”.

I Apostlagärningarna kan vi se hur Paulus mötte de ”grekisktalande judarna och disputerade med dem”, hur han i Aten mötte filosofer, ”både epikuréer och stoiker”, och hade diskussioner med dem, hur han citerar, inte bara Gamla testamentet, utan också hedniska författare som dikteren Aratos, komediförfattaren Menander och vishetsläraren Epimenides.

Under den nämnda banketten i Caesarea valde ståthållaren Festus att vända Paulus kunskap mot honom och säga: ”Du yrar, din stora lärdom gör dig galen”. Paulus svarar på anklagelsen genom att säga: ”Högt ärade Festus, jag yrar

”Var alltid beredda att svara var och en som kräver besked om ert hopp.”

inte, jag talar sanna och förnuftiga ord.” Det är denna övertygelse – att budskapet om Jesus Kristus är sant och förnuftigt – som ligger bakom Paulus iver att inte bara proklamera budskapet utan också ”disputera”, ”diskutera”, ”övertyga” och ”bevisa”, för att citera från Apostlagärningarnas beskrivning av hans verksamhet.

Detta är också attityden som den kristna kyrkan borde ha intagit i relation till Upplysningen. Den kognitiva dissonansen borde ha löst, inte genom anpassning till agnosticism och ateism, utan genom att visa att det kristna budskapet är ”sanna och förnuftiga ord”. Som Paulus gjorde när han talade till människorna i Beroia. Han gav dem frihet att göra efterforskningar ”för att se om allt detta stämde”. Samma attityd bör vi ha idag.

Misstolkade bibelord

Tyvärr har en del kristna sammanhang misstolkat vissa verser i Nya testamentet och kommit till slutsatsen att vi inte ska syssla med apologetik. Den kanske vanligaste invändningen utgår från 1 Korinthierbrevet där Paulus säger att ”talet om korset är en dårskap ...”. Eftersom evangeliet är dåraktigt, så går resonemanget, ska vi inte argumentera för dess sanning. Men Paulus säger faktiskt inte att evangeliet är dårskap. Om vi läser hela meningen ser vi att det är något annat Paulus talar om: ”Talet om korset är en dårskap för dem som går förlorade”. Paulus är medveten om att människor som avvisar evangeliet anklagar det för att vara dåraktigt, men han instämmer inte i den beskrivningen. Tvärtom, talet om korset är enligt Paulus ”Guds kraft” och ”Guds visdom”.

Andra har hakat upp sig på att Paulus i 2 Timotheosbrevet varnar för diskussioner. Men igen måste vi läsa Paulus påstående i sin helhet. Det han går emot är inte diskussioner som sådana – han ägnade ju själv mycket tid till att diskutera – utan det är ”dumma och oordnade diskussioner” han varnar för, eftersom de bara ”vållar strid”.

Med hela ditt förstånd

När Jesus fick frågan om det största budet i lagen tvekade han inte: ”Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela din kraft och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv.” Hela människan är kallad att älska och ära Gud, inklusive förståndet. Jesus gör ingen uppdelning mellan hjärna och hjärta eller mellan tanke och känsla. Han betraktar människan som en helhet, där vår tankeförmåga och vårt behov av att förstå är en del av vår gudagivna utrustning.

För Jesus var det inget ideal att vara okunnig, tvärtom. Han kritiserade sina lärjungar för brist på förståelse: ”Har ni ännu inte fattat och förstått någonting?” Och han kunde utmana sina åhörare: ”Lyssna och försök att förstå.”

Fråga Gud

Den kristna studentrörelsen Credo har under de senaste åren frågat tusentals studenter runt om i Sverige: *Om du fick en chans att ställa en fråga till Gud, vad skulle du då fråga?* Frågorna har samlats in på universitet och högskolor över hela landet och vi vet att det här är frågor som dagens studentgeneration ställer: *Finns du? Varför visar du dig inte tydligare? Varför finns det onda? Vad är meningen med livet? Vad händer när man dör? Leder alla religioner till Gud?*

För den kristna kyrkan i Sverige är det avgörande att kunna gå i dialog med frågorna som den omgivande kulturen har. Vi kommer därför att ta upp de frågorna som ligger överst hos den unga generationen och visa vad den kristna tron svarar. Ärliga frågor förtjänar ärliga svar.

LEDER ALLA RELIGIONER TILL GUD?

Världen har krympt; vi har närkontakt med människor från alla kontinenter och från alla religioner. Det gör att relationen mellan kristen tro

”Jesus gör ingen uppdelning mellan hjärna och hjärta eller mellan tanke och känsla.”

och världens religioner upplevs mer brännande nu än tidigare. Att se Jesus som enda vägen till Gud verkar arrogant och exkluderande. Måste vi inte istället säga att alla religioner leder till Gud?

Några dagar efter terrorattacken den 11 september 2001 hölls en inter-religiös gudstjänst på Yankee Stadium i New York. Under ledning av Oprah Winfrey bad judar, kristna, muslimer och hinduer tillsammans. Måste vi inte säga att alla ber till samma Gud?

Känslomässigt har det fördelar att svara ja. Det är ett enkelt sätt att slippa utmana andra och själv bli utmanad. På ytan ser det ut att innebära respekt för andra människor och deras övertygelser. Inte minst ger det en känsla av ödmjukhet; jag sätter mig inte över andras tro.

Tankemässigt är det på flera områden problematiskt.

”I en del etiska frågor ligger religionerna nära varandra, men inte i de stora frågorna om vem Gud är.”

Det första området gäller *religionernas verklighetsbeskrivning*; påstår de samma sak? I en del etiska frågor ligger religionerna nära varandra, men inte i de stora frågorna om vem Gud är, vad människans problem är eller hur detta problem kan

lösas. Här skiljer sig religionerna radikalt åt. En del hävdar att Gud, eller snarare de gudomliga, ska förstås som något opersonligt, andra att Gud är personlig. En del hävdar att människans problem är okunskap om tillvarons beskaffenhet, andra att det är synd och skuld som skiljer oss från gemenskap med Gud. En del hävdar att lösningen på människans problem ligger i andliga tekniker eller i goda gärningar eller i underkastelse ... Evangeliet säger att det är en gåva att ta emot.

Världens religioner är helt enkelt inte överens. Den kände teologen Alister McGrath säger: "Det är grovt vilseledande att se de olika religiösa traditionerna i världen som variationer på ett gemensamt tema."

Logiskt förstår vi att alla religioner inte kan vara sanna samtidigt. En av logikens grunder är

lagen om motsägelsefrihet: "A kan inte samtidigt vara både A och icke-A." Tillämpad på religionernas värld innebär det att Gud inte samtidigt kan både finnas och inte finnas, inte samtidigt kan både vara personlig och opersonlig.

Många religioner har hedrande saker att säga om Jesus; han var en bra människa eller en profet. För kristna är Jesus på ett unikt och exklusivt sätt Gud som blivit människa. Här kommer logiken in igen; Jesus kan inte samtidigt både vara enbart människa och både Gud och människa. Vi ställs med nödvändighet inför ett val. Om kristen tro har rätt har andra religioner fel; om andra religioner har rätt har kristen tro fel.

Här är poängen: Det är möjligt att alla religioner har fel – och i så fall bör vi avvisa dem allihop – men det är inte möjligt att alla religioner har rätt.

Det andra området gäller *ödmjukheten*. Exklusiva anspråk angående den egna trons sanning brukar avvisas som arrogans. Ofta kommer den indiska fabeln om elefanten och de blinda männen upp i diskussionen: Ett antal blinda män står inför en elefant och ska beskriva föremålet framför dem. De trevar sig fram och får var och en tag i en del av elefanten – ett öra, ett ben, en svans, en snabel – och ger därför motstridiga beskrivningar av vad de har framför sig. Men trots att beskrivningarna är motsägelsefulla är de alla delbeskrivningar av en större gemensam verklighet. Så ska vi se på världens religioner menar man; de är delbeskrivningar av en större helhet. Därför ska vi inte ställa upp dem som motsatser som vi måste välja emellan.

På ytan är detta attraktivt, men det finns ett inbyggt problem. Liknelsen förutsätter att de olika religiösa företrädarna är blinda, medan det finns en seende berättare som vet att helheten är en elefant! Motfrågan är given: Hur vet vi att alla religioner är delbeskrivningar av något större gemensamt? Detta synsätt uttrycker lika absoluta anspråk som kristen tro. Det är helt enkelt ytterligare en religion med anspråk på att veta vad san-

”Om kristen tro har rätt har andra religioner fel; om andra religioner har rätt har kristen tro fel.”

ningen är.

Enligt kristen tro är Jesus unik. Han påstår själv att han är ”vägen, sanningen och livet” och att ”ingen kommer till Fadern utom genom mig”. Aposteln Petrus påstår att hos ”ingen annan finns frälsningen, och ingenstans bland människor under himlen finns något annat namn som kan rädda oss” än Jesus namn. Aposteln Paulus säger: ”Ingen kan lägga en annan grund än den som redan finns, och den är Jesus Kristus”. Och på ett annat ställe: ”Gud är en, och en är förmedlaren mellan Gud och människor, människan Kristus Jesus, som gav sig själv till lösen för alla”. Anspråken är exklusiva och utmanande. Jesus är

- den enda vägen
- det enda namnet
- den enda grunden
- den enda medlaren

Om anspråken är falska ska Jesus avvisas och sanningen sökas på annat håll. Om anspråken är sanna undergrävs övriga religioners sanningsanspråk. Det finns inget tredje förhållningssätt.

Om Jesus är vägen till Gud väcker det viktiga följdfrågor om dem som aldrig hört talas om honom, frågor som förtjänar en utförlig diskussion. Här noterar jag bara tre saker. För det första ställs frågan av oss som har hört talas om honom och som därför kan ta emot honom. Den personliga frågan om din och min relation till Jesus är mer angelägen än den teoretiska frågan om vad som händer med alla andra.

För det andra har vi som tagit emot Jesus fått uppdraget att sprida budskapet till dem som ännu inte hört. Frågan bör motivera oss till större hängivenhet i mission. Det bästa svaret på frågan måste vara: Kategorin ”de som inte hört evangeliet” finns inte längre!

För det tredje är vår omsorg om människor aldrig större än Guds omsorg om dem. Vi behöver inte oroa oss för att Gud ska behandla någon människa orättvist eller att han kommer avvisa människor av den enda anledningen att de haft otur i fråga om var och när de föddes. Även om vi inte i förväg kan säga hur Gud kommer att göra i enskilda fall har vi skäl att lita på Guds godhet,

trofasthet och rättvisa. När vi får se vad han gör kommer vi inte att bli besvikna.

UPPVÄCKTES JESUS FRÅN DE DÖDA?

”Denne, nämligen Jesus, har Gud låtit uppstå, och vi kan alla vittna om det.”¹ Påståendet kommer från Petrus och är hämtat från historiens första kristna predikan.

Alla källor om den tidiga kristendomen visar att tron på Jesu uppståndelse var central; den var själva livsnerven i den kristna rörelsen.

Som Paulus senare skrev: ”Men om Kristus inte har uppstått, ja, då är vår förkunnelse tom”.²

Finns det någon anledning att ens undersöka ett så halsbrytande påstående som att Jesus uppväcktes från de döda? Jag tror det; den som är villig att undersöka frågan historiskt, istället för att dogmatiskt avvisa den, upptäcker nämligen ett antal förbryllande pusselbitar.

Förvånande frågor

1. Varför skulle någon, efter korsfästelsen och döden, hävda att just Jesus var Israels Messias? Det bryter mot kända mönster. Ingen hävdade det om andra Messiaskandidater, som Judas från Galileen efter hans misslyckade upprorsförsök år 6 eller revolutionären Simon bar-Giora när han dödats år 70 eller Simon bar-Kochba som dödades vid upproret år 135. Deras död visade med all tydlighet att de inte var Messias. Anhängarna insåg omedelbart att Messias måste sökas någon annanstans. Det motsatta skedde med Jesus. Varför blev övertygelsen om Jesus som Messias starkare *efter* hans förnedrande avrättning?

2. De första kristna var ärligt övertygade om att uppståndelsen skett; de var inte bedragare som berättade om något de själva visste var falskt. Deras vittnesbörd gav dem inte pengar, makt, anseende eller andra fördelar. Tvärtom, de blev föraktade, förföljda, fängslade, dödade ... och de fortsatte ändå hävda uppståndelsen. Det finns ingen anledning att betvivla *deras tro* på uppståndel-

”Alla källor om den tidiga kristendomen visar att tron på Jesu uppståndelse var central.”

sen. Men vad orsakade den?

3. Ursprungligen var de flesta av dem skeptiska och svårövertygade. Efter den ofullständiga begravningen på fredagskvällen och sabbatens obligatoriska stillhet var de inriktade på att fullborda Jesu begravning. Ingen förväntade uppståndelsen. När de hörde vittnesmålen och sedan själva såg den uppståndne sökte de först desperat efter bortförklaringar. De tyckte vittnesmålen

”När de hörde vittnesmålen och sedan själva såg den uppståndne sökte de först desperat efter bortförklaringar.”

”bara var prat och trodde inte på dem”, de menade att Jesus var ”trädgårdsvakten” eller att det ”var en ande de såg”³. Vad var det som sedan övertygade dem?

4. De genomgick en dramatisk förändring kort tid efter Jesus avrättning. När Jesus fängslades och dödades

var de inte mycket att räkna med. De flydde för att rädda sitt eget skinn, förnekade sin vänskap med Jesus och höll sig gömda av rädsla för myndigheterna. Några veckor senare klev de fram i offentligheten i Jerusalem med okuvlig glädje och frimodighet. Inga förbud och inga förföljelser kunde tysta deras vittnesmål om uppståndelsen. Vad hade hänt som så radikalt förändrade dem?

5. Kritiker, som Paulus, anslöt sig till den nya rörelsen. Han förföljde de kristna och var under en tid deras mest högljudde och våldsamme motståndare. Men han bytte oväntat sida, undergrävde sin egen position som ledande teolog i Israel och utsatte sig själv för enorma svårigheter. Varför detta plötsliga sidbyte?

Vittne till uppståndelsen

Det genomgående svaret är: vi har mött Jesus uppståndne. De första kristna hävdade inte att de haft en vision, en syn eller en inre erfarenhet av Jesus. Nej, de hävdade att de, under en period av sex veckor, vid många olika tillfällen, såg, hörde, rörde vid, talade med och åt tillsammans med den uppståndne Jesus. Att de fick ”många säkra bevis på att han levde”.⁴

Vittnesmålen kommer från många håll; indivi-

der, mindre grupper av människor och stora folksamlingar. Listan av vittnesmål ser ut så här. Jesus visade sig för:

- Maria Magdalena och några andra kvinnor utanför graven söndag morgon
- Petrus
- Kleopas och hans vän på vägen till Emmaus
- tio av apostlarna söndag kväll och en vecka senare elva av apostlarna, plus andra lärjungar i Jerusalem
- Jakob, Jesu bror
- sju av apostlarna vid Galileiska sjön
- många människor på berget i Galileen
- 500 människor vid ett och samma tillfälle
- apostlarna på himmelfärdsberget
- Paulus, i en syn, på vägen till Damaskus

Vittnesmålen är omfattande (över 500 personer), identifierbara (personer, platser och tidpunkter är angivna) och tidiga: ”de flesta är ännu i livet, men några har avlidit” skriver Paulus i mitten av 50-talet⁵. Det var i samtiden kontrollerbara uppgifter.

Vad är bästa förklaringsmodellen?

Majoriteten av historiker och NT-forskare bejakar grunddragen i evangeliernas berättelse om Jesu sista dagar: han fängslades, korsfästes, togs död ner från korset och lades i en offentligt känd grav. Några dygn senare var graven tom och kroppen borta. Samtidigt började människor hävda att de mött Jesus uppståndne; en erfarenhet som hade livsförvandlande konsekvenser för dem.

”Kritiker, som Paulus, anslöt sig till den nya rörelsen.”

Nyckelfrågan: vad är den bästa förklaringen till det som hände efter Jesus avrättning? Varje svar måste ge en sammanhängande förklaring till fyra historiska fakta:

- Jesus avrättades och begravdes under fredagen
- söndag morgon var graven tom (vad hände

med kroppen?)

- hundratals vittnen intygade att Jesus uppstått (vad hade de varit med om?)
- lärjungarna förändrades oväntat (vad orsakade skiftet från rädsla till oräddhet?)

Genom historien har olika teorier prövats. Som att Jesus var skendöd, att någon stal kroppen ur graven, att lärjungarna ljög eller hallucinerade, att erfarenheterna av den uppståndne var av psykologisk art ... Ingen av teorierna har övertygat. De har för låg grad av förklaringsförmåga och gör inte rättvisa åt faktaunderlaget. Kvar står de första kristna svar: Gud uppväckte Jesus – och bitarna faller på plats.

Framtiden är här

I kristen tro är uppståndelsen inte en absurd oregelbundenhet i en annars lagbunden värld av död och sönderfall. Uppståndelsen är startpunkten på något nytt. Gud har, mitt i historien, visat vad vi är på väg emot. Framtiden har på en punkt i mänskligheten redan brutit igenom. Med Paulus

”Nyckelfrågan: vad är den bästa förklaringen till det som hände efter Jesus avrättning?”

ord: Jesus ”har gjort slut på döden och fört liv och odödlighet fram i ljuset.”⁶

VARFÖR VISAR GUD SIG INTE TYDLIGARE?

En av Woody Allens 80-talsfilmer⁷ handlar om Sheldon, vars mamma mystiskt försvinner i samband med en trolleriföreställning. En tid senare dyker hon upp – som ett jätteansikte över New York! Inför alla i staden berättar hon, till Sheldons fasa, förödande pinsamheter om sin son. Sheldons mamma kunde inte visa sig mer tydligt; varje morgon ser och hör alla i New York henne. Varför gör inte Gud likadant?

Guds fördoldhet hör till de vanligaste invändningarna mot kristen tro. Om det finns en Gud som skapat oss, som älskar oss och som vill ha kontakt med oss, då borde vi väl kunna förvänta oss en tydligare kommunikation från hans sida?

Som ateisten Norwood R. Hanson har sagt:

”Antag att nästa tisdag morgon ... slås alla människor till marken ... himlen öppnas ... och en enorm och strålande Zeus-figur reser sig över oss ... och han pekar på mig och säger inför alla: *Var så säker, N. R. Hanson, jag existerar verkligen ...* Det skulle övertyga mig om hans existens.”⁸

Men, lyder invändningen, det finns ingen så övertygande uppenbarelse av Gud och därför har vi ingen anledning att tro på honom.

Respons 1: Gud har visat sig

Det finns tusen sätt som Gud kunde ha visat sig på, men som han valt

bort. Han kunde förstås ha visat sig som ett ansikte på himlen eller med en signatur innerst i varje cell: ”Made by God”. Men att han valt bort dessa sätt bevisar inte att han är tyst. Frågan är om han på *något sätt* valt att ge sig tillkänna. Enligt kristen tro är svaret JA. Som Paulus säger: Gud har gett ” vittnesbörd om att han finns”.⁹ Vi behöver från vår sida vara öppna för att söka Gud där han låter sig finnas och inte bara där vi skulle önska att han kom oss till mötes.

”Guds fördoldhet hör till de vanligaste invändningarna mot kristen tro.”

I en kärleksrelation mellan en man och en kvinna – alltså mellan två jämlika individer – går det inte för den ena parten att kräva en *viss sorts* frieri; det måste vara upp till älskaren att välja sättet att visa kärleken på. Ännu mer så i relationen mellan Gud och oss människor. Vi kan inte avkräva Skaparen ett visst sätt som han måste visa sig på; det är upp till honom hur han vill göra.

I en kärleksrelation mellan en man och en kvinna – alltså mellan två jämlika individer – går det inte för den ena parten att kräva en *viss sorts* frieri; det måste vara upp till älskaren att välja sättet att visa kärleken på. Ännu mer så i relationen mellan Gud och oss människor. Vi kan inte avkräva Skaparen ett visst sätt som han måste visa sig på; det är upp till honom hur han vill göra.

Enligt kristen tro har Gud uppenbarat sig och talar till oss på många områden och på många sätt, därför att han är angelägen om att kommunicera med oss. Han har uppenbarat sig både genom skapelsen och genom att tala och agera i vår historia. Som Paulus säger: ”allt sedan världens skapelse har hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomlighet, kunnat uppfattas i hans verk och varit synliga.”¹⁰ Och som det står i Hebreerbrevet: ”Många gånger och på många

sätt talade Gud i forna tider till våra fäder genom profeterna, men nu vid denna tidens slut har han talat till oss genom sin Son”.¹¹

Gud har gett oss mer än tillräckligt med skäl att tro att han finns och att han vill oss väl. Den som på allvar hävdar att Gud är otydlig måste först göra sig besväret att avvisa allt det som pekar i riktning mot Gud; det kosmologiska argumentet, designargumentet, det moraliska argumentet, argumenten från Jesus identitet och Jesus uppståndelse, alla vittnesbörd om en personlig erfarenhet av Gud ... Och det är ändå bara några av argumenten för Gud.

”Vi kan inte avkräva Skaparen ett visst sätt som han måste visa sig på.”

syftet är att på ett oavvisligt sätt visa att han finns, då skulle Gud kanske kunna göra ännu mer, så att också Norwood Hanson redan nu måste erkänna att Gud finns. Men om syftet är större än så, förändras situationen. Om Gud önskar en personlig relation, en gemenskap som präglas av kärlek och frihet, då är det inte säkert att Gud skulle vinna på att visa sig på ett så överväldigande sätt. Det skulle kanske tvinga fler människor att säga ja till hans existens, men deras hjärtan skulle fortfarande kunna vara lika avvisande. Och Guds syfte är mer än att få ett motvilligt erkännande av fakta; han önskar ett förtroendefullt förhållande. Som Pascal säger: ”Vilket avstånd mellan att känna Gud och att älska honom!”¹²

Evangelierna berättar om många tillfällen då Jesus visade sin överväldigande makt, utan att det väckte tro och kärlek: ”Trots att han hade gjort så många tecken inför dem trodde de inte på honom.”¹³ Vi måste befria oss från den naiva tanken att alla människor egentligen vill ha med Gud att göra, bara de säkert visste att han finns. Filosofen Tomas Nagel har sagt: ”Jag vill att ateismen ska vara sann ... Jag vill inte att det ska finnas någon Gud; jag vill inte att universum ska vara sådant.”¹⁴ Problemet är kanske inte Guds brist på

tydlighet, utan vår brist på villighet.

Gud har gjort sig åtkomlig för den som vill finna honom, men dolt sig för den som redan i sitt hjärta avvisat honom. *Hans uppenbarelse visar vem han är, samtidigt som den får oss att visa vilka vi är.* I centrum står korset, som avslöjar vår synd, visar vårt behov av att ödmjuka oss och ta emot förlåtelse. Det är en uppenbarelse man inte kan förhålla sig neutralt konstaterande till; den kräver en livsomvälvande respons. Som Petrus sa den första Pingstdagen: ”Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att ni får förlåtelse för era synder. Då får ni den helige Anden som gåva.”¹⁵

Respons 3: Löftet från Gud

Båda Gamla och Nya testamentet intygar att Gud är en Gud som låter sig finnas. Genom profeten Jeremia säger Herren: ”När ni söker mig skall ni finna mig. Ja, om ni helhjärtat söker efter mig skall jag låta er finna mig.”¹⁶ Och Jesus säger: ”Sök, så ska ni finna.”¹⁷ Det är inget argument som ska bedömas; det är en personlig inbjudan att besvara.

VAD HÄNDER NÄR MAN DÖR?

Döden har människan alltid undrat över. Vi vet att den är vår gemensamma framtid. Döden är, om uttrycket tillåts, den stora likställaren; rik och fattig, lyckad och misslyckad, ung och gammal, frisk och sjuk, religiös och sekulär ... alla är på väg mot samma punkt. Visst går det i tider att förtränga det, men den glömskan förändrar ingenting. Som Tomas Tranströmer skriver: ”Mitt i livet händer det att döden kommer och tar mått på människan. Det besöket glöms och livet fortsätter. Men kostymen sys i det tysta.”

Det är döden som tomten i Viktor Rydbergs berömda dikt grubblar över:

Så har han sett dem, far och son,

”Vi måste befria oss från den naiva tanken att alla människor egentligen vill ha med Gud att göra.”

ren genom många leder
slumra som barn; men varifrån
kommo de väl hit neder?
Släkte följde på släkte snart,
blomstrade, åldrades, gick - men vart?
Gåtan, som icke låter
gissa sig, kom så åter!

Religioner och livsåskådningar ger olika svar på tomtens fråga. Några menar att allt tar slut när

”Båda Gamla och Nya testamentet intygar att Gud är en Gud som låter sig finnas.”

folkliga föreställningar om ett paradiset.

Kristen tro ger ett distinkt svar på frågan vad som händer när man dör; ett svar som samspelar väl med våra intuitioner om döden. Låt mig sammanfatta det i fem punkter.

1. Fortsättning

Enligt kristen tro fortsätter livet efter döden. Vår kropp dör och upplöses, men vår inre mänskliga, vårt jag, har en fortsättning. Vi är mer än summan av de celler vår kropp består av. Som Jesus sa i diskussionen med dem som inte trodde på någon fortsättning efter den kroppsliga döden: Abraham är levande för Gud också efter att han dött.¹⁸

Så tänker också de flesta av oss när vi står vid en kista: inte kan väl personen, som nyss var så verklig och levande, bara försvinna? Som poeten Anna Greta Wide skrivit: ”Det är något med döden som inte är övertygande.”

2. Utvärdering

Enligt kristen tro innebär döden att våra liv ska utvärderas. Hebreerbrevet säger: ”det är människans lott att en gång dö och sedan dömas”.¹⁹ Vi frågar ofta: Om Gud finns, varför gör han då inget åt det onda? Det ska Gud göra. Varje människa kommer att ställas till svars och få sitt liv

vårt hjärta slår sitt sista slag. Andra menar att vår själ återföds i ny gestalt; att vi reinkarneras. Åter andra menar att vi kommer till en annan värld, som bröderna Lejonhjärtas Nangijala eller som i

utvärderat av honom som vet allt; ”han ska löna var och en efter hans gärningar”²⁰, säger Jesus. Rättvist, uttömmande och slutgiltigt kommer våra liv att analyseras och bedömas. Då kommer allt det onda att få sitt rättvisa straff. Domen svarar på det ondas problem. Och den visar vårt behov av förlåtelse. För vem kan bestå efter en utvärdering, om det är Gud som är besiktningsman?

3. Separation

Domen leder till en slutgiltig separation i mänskligheten mellan dem som tillhör Gud och dem som visas bort från Gud. Ingen har mer att säga om detta än Jesus. Han talar om en framtida uppdelning mellan rättfärdiga och onda, kloka och oförståndiga, välsignade och förbannade, de på höger respektive vänster sida om honom...²¹ Tanken verkar omöjlig för många idag. När människor får se Gud kommer väl alla att vilja ha med honom att göra, tänker vi. Den vänstra sidan kommer att vara tom, eller?

Det finns dessvärre många exempel på hur vi människor låter oss intas av det onda, på ett sådant sätt att vi inte längre vill omvända oss eller få förlåtelse. Som Anders Behring Breivik: ”han är väldigt tydlig på att han inte ångrar det ...” säger hans försvarsadvokat. Eller Judas, som såg allt Jesus gjorde och visste vem Jesus var och som ändå förrådde honom.

Om Gud vill upprätta en evigt god värld måste det ske en definitiv separation mellan gott och ont. Som när vi renoverar ett mögelskadat hus. Allt mögel måste bort, annars spelar renoveringen ingen roll. Det är bara en tidsfråga innan huset är ödelagt igen, om vi inte går till botten med problemet. Och Gud har bestämt sig för att en gång för alla gå till botten med upprorets problem.

Genom Jesus erbjuds varje människa att omvända sig, få förlåtelse och bli en del av den nya världen. Från Guds sida finns inga hinder! Jesus lovar en underbar framtid för dem som tillhör honom. Men om man inte vill ha med honom att göra kommer man för evigt att skiljas från det goda man ursprungligen var skapad för.

4. Uppståndelse

Döden, som skiljer kropp och själ åt, är en

fiende, en tragisk följd av synden.²² Vi är skapade av Gud som kroppsliga varelser till att leva i en materiell värld. Det finns inte ett uns av gnosticisomens nedvärdering av kropp och materia i kristen tro. Tvärtom, Gud har skapat materien och gjort oss till kroppsliga varelser och han har själv blivit kropp, människa, i Jesus. När Jesus uppstod beskrivs det i Nya testamentet som en förstlingsfrukt; det var den första kroppsliga uppståndelsen i härlighet. Den kommer att följas, vid Jesu återkomst till jorden, av att alla som tillhör honom också uppstår till förhärligat kroppsligt liv.

Delningen mellan kropp och själ i samband med döden är endast temporär. Vid uppståndelsen förenas kropp och själ, yttre och inre människa, och så blir människan hel igen. Det blir en uppståndelse i härlighet, där all synd och all kroppslig och själslig deformation är borta och människan i varje fiber av sitt väsen återspeglar Gud.

”Vi frågar ofta: Om Gud finns, varför gör han då inget åt det onda? Det ska Gud göra.”

5. Förfest

Alla kristna, utom den sista generationen, dör innan Jesus återkomst och kropparna läggs i jorden i väntan på uppståndelsens dag. Denna väntan beskrivs i Nya testamentet som att

”bryta upp och vara hos Kristus” – alltså att få komma till himlen där Kristus nu är – eller med en annan formulering att få vara med Kristus ”i paradiset”.²³ Himlen är ljuvlig, men är inte slutmålet. På denna punkt finns det mycket missförstånd. Bibeln slutar inte i himlen; den slutar på den nya jorden. Himlen är som en förfest, i väntan på den stora bröllopsfesten som beskrivs i Uppenbarelsebokens sista två kapitel. Där, på den nya jorden, börjar framtiden.

FINNS GUD?

Gud är inget föremål vi kan plocka fram och titta på, inte en del av världen som vi kan undersöka. Som det står i Johannesevangeliets början: ”Ingen har någonsin sett Gud.” Men kan vi då veta att han finns?

Inom naturvetenskapen arbetar man inte enbart med det direkt undersökbara. Mörk materia, för att ta ett exempel, kan inte observeras men ger en förklaring till fenomen vi kan observera. Guds existens kan på liknande sätt bekräftas utan att han själv ses, genom att han utgör den bästa förklaringen till det vi kan se. Som C S Lewis sade: ”Jag tror på kristendomen så som jag tror att solen har gått upp: inte bara därför att jag ser det, utan därför att jag på grund av det ser allting annat.”

Paulus hade samma perspektiv. I Romarbrevets första kapitel säger han att det osynliga är indirekt synligt. ”Ty alltsedan världens skapelse har Guds osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomlighet, kunnat uppfattas i hans verk och varit synliga.” Spår av Skaparen ska alltså kunna avkodas i skapelsen. Eller som Paulus

uttryckte det på torget i staden Lystra: Gud har ”gett vittnesbörd om att han finns”. Men vilka är då de spåren? Det finns många spännande trådar att nysta i; här lyfter jag endast fram några få av dem.

”Vid uppståndelsen förenas kropp och själ, yttre och inre människa, och så blir människan hel igen.”

1. Varför blev universum till?

En av de stora förändringarna inom naturvetenskapen under 1900-talet rör synen på universum. Traditionellt har ateister betraktat universum som evigt. Istället för att säga ”Gud har skapat universum, men ingen har skapat Gud” sa man bara att ”ingen har skapat universum; det är universum som är evigt”. Det intressanta är att det alternativet hamnat i svårigheter. Standardteorin om universum idag, den så kallade Big Bangteorin, innebär att universum inte är evigt; det har blivit till. Men det som blir till har en orsak för sin tillblivelse. Något kan ju inte av sig själv ploppa upp ur ingenting och bli till, eller hur? Universum är inte självförklarande, utan veckor behöva en förklaring utanför sig själv för att bli begripligt. Som det sägs i Bibelns början: ”I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.”

”När de hörde vittnesmålen och sedan själva såg den uppståndne sökte de först desperat efter bortförklaringar.”

2. Kan vi lita på tänkandet?

När vi resonerar och försöker förstå, till exempel om Gud finns eller inte, så utgår vi från tänkandets giltighet. Vi förutsätter att logiken gäller, att det är meningsfullt att dra

korrekta slutsatser och att vi har ett ansvar för att söka efter det som är sant och undvika det som är falskt. Men vad utgör grunden för själva tänkandet?

Om Gud inte finns är vårt tänkande ett resultat av hjärnans funktioner, vilka i sin tur är ett resultat av kemiska och fysiska processer, vilka i sin tur är en del av universums lagbundenhet ... som inte bryr sig om rationalitet eller sanning. Om vi argumenterar för att Gud inte finns, intar vi därmed en position som undergräver tänkandets giltighet – vilket gör att vi underminerar vårt eget argument mot Gud! G K Chesterton säger på ett ställe: ”Mannen som presenterar alla tankar som ett resultat av omständigheternas tillfällighet misskrediterar samtidigt sina egna tankar – inklusive den tanken.” Vårt eget tänkande verkar på denna punkt peka bortom sig själv. Som det står i Johannesevangeliets öppningsvers: ”I begynnelsen var Ordet ...”; på grekiska logos. I begynnelsen var den logiske! Det ger en grund för rationalitet och sanning.

Vi kunde ha tittat på många andra områden – universums design, moralens giltighet, människan som person, människovärdet – och visat att de får en bättre förklaring utifrån en personlig Gud, än vad de kan få utifrån universum och dess materiella beståndsdelar. Den sammanlagda förklaringsförmågan av tillvaron, det är poängen, talar för Guds existens. Ateism leder till reduktionism. Utifrån ateismen tvingas vi reducera tillvaron till enbart natur och göra den mindre än vad vi vet att den är. Människan, moralen och tänkandet reduceras till materiella processer och förlorar därmed sitt värde.

3. Gud har besökt vår planet

Enligt kristen tro har Gud gjort mer än att lämna spår i skapelsen; han har själv valt att besöka vår planet. I centrum av kristen tro finns påståendet att Gud kommer till oss i människan Jesus från Nasaret. Bibelcitatet om att ingen har sett Gud, som jag inledde artikeln med, fortsätter så här: ”Den ende Sonen, själv Gud och alltid nära Fadern, han har förklarat honom för oss.”

Var och en som är intresserad av frågan om Gud bör därför konfrontera sig själv med Jesus; hans liv och hans undervisning, hans anspråk och påståendena om hans uppståndelse. Möjligheten borde inte förvåna oss. Om det finns en Gud som skapat oss, visst borde han kontakta oss?

4. Erfarenheten av Gud

Gud är enligt kristen tro en personlig Gud. Han älskar oss och söker efter oss. Vi kan få erfarenheter av honom i naturens skönhet, i samvetets anklagelser, i en medmänniskas omsorg, i njutning och glädje, i bön och tillbedjan, genom hans uppenbarelse i Bibeln ... Gud kommer oss till mötes på många olika sätt. ”Närma er Gud, och han skall närma sig er”, säger aposteln Jakob. ”Sök, så ska ni finna” säger Jesus.

Vaken eller i en dröm?

C S Lewis, ateisten som blev kristen, har en intressant beskrivning av vad som fick honom att bejaka gudstron. Han

talar om hur vi kan skilja mellan dröm och vaket tillstånd. När jag är vaken kan jag delvis förstå och göra rättvisa åt min dröm; vad det är jag har drömt, varför jag har drömt det etc. Men när jag drömmer kan jag inte göra rättvisa åt mitt vakna tillstånd och allt det som mitt liv egentligen består av. Jag förstår därför att mitt vakna tillstånd är verkligare än min dröm, eftersom det vakna tillståndet kan hantera drömmen bättre än vad drömmen kan hantera det vakna tillståndet. På liknande sätt, menar Lewis, hanterar gudstron tillvaron i dess helhet bättre än vad ateism kan göra. Ateismen kan göra rättvisa åt några delar av tillvaron, men står handfallen inför verkligheten som

”Kritiker, som Paulus, anslöt sig till den nya rörelsen.”

helhet.

VAD ÄR MENINGEN MED LIVET?

Ett av människans särmärken är att vi söker efter mening och att vi fruktar det meningslösa. Antikens myt om Sisyfos fångar det på ett suveränt sätt: Kung Sisyfos svek guden Zeus och dömdes, efter en rad förvecklingar, att rulla en tung sten uppför ett berg. Om han fick upp stenen på berget skulle han bli fri. Men varje gång han baxat upp stenen på toppen rullade den ner – och Sisyfos fick börja om igen. Varje ny dag. I all evighet.

Eller med en modern omskrivning, lånad av Timothy Keller: Det är som att mata in en stor mängd information i ett dataprogram och varje dag, fem minuter innan arbetsdagens slut, få en hårddiskkrasch och därför tvingas börja om från början igen. Varje ny dag.

Hela vårt inre vänder sig i oss. Men det är ju meningslöst; det leder ingenstans!

Vi kräver att de olika delarna av vårt liv ska vara meningsfulla. Om jag ber dig möta mig vid en speciell tid och plats, undrar du förstås varför. Om det inte finns någon mening med mötet gör du hellre något annat, eller hur? Vi utvärderar ständigt vårt arbete, vår fritid, våra relationer, våra nöjen ... utifrån frågan: Är det meningsfullt?

Tänk dig en lång, ringlande kö av människor som står och väntar. Kön viker av runt en husknut så det går inte att se målet för deras väntan. Det är en mardröm att stå i den kön om det visar sig att den slutar i ... ingenting.

Mening utan Gud?

Om Gud inte finns innebär det att livet på jorden har uppstått av en tillfällighet och utvecklats utan någon förutbestämd plan och utan något mål i sikte. Ingen har menat något med livet, därför finns det heller ingen mening med livet. En enskild människa kan självklart tycka att en viss aktivitet känns meningsfull eller att den egna existensen är viktig. Men det kan aldrig bli något annat än en subjektiv och tillfällig känsla, som döden en dag omintetgör. Det finns ingen mening i livet, om det inte finns en mening med livet.

Det är inte endast det att vi en efter en dör. Tids nog kommer människan som art att upphöra, liksom allt övrigt biologiskt liv på jorden. I det stora perspektivet har livet ingen som helst mening utan Gud. Allt slutar i ett tomt och tyst kosmos.

Leo Tolstoj berättar i sin självbiografiska bok *En bekännelse* om hur frågan om mening drabbade honom ganska sent i livet. Han tillhörde den ryska aristokratin, var framgångsrik och hyllad författare, levde ett liv i överflöd – ett liv som de flesta i Ryssland vid denna tid endast kunde drömma om. Ändå var han inte lycklig.

Min fråga – som vid femtio års ålder drev mig till randen av självmord – var en enkel fråga som finns hos varje människa ... en fråga som kräver svar för att man ska orka leva. Frågan lyder: Vad leder det jag gör i dag eller i morgon till? Vad leder mitt liv till? Finns det någon mening med mitt liv som den väntande, ofrånkomliga döden inte utplånar?

Relationer som livets mening

Om Gud finns förändras bilden drastiskt. Då finns det någon som menat något med vår existens. Livet är planlagt och har ett mål. Historien slutar inte i tomma intet; den fortsätter i en upprättad och förhårlig värld.

Vad är då meningen med livet? Vad var Guds plan när han skapade oss? Jesus ger en suverän sammanfattning i Markus 12, när han svarar på frågan om det viktigaste budet: ”Herren, vår Gud, är den ende Herren, och du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, av hela din själ, av hela ditt förstånd och av hela din kraft. Sedan kommer detta: Du skall älska din nästa som dig själv. Något större bud än dessa finns inte.”

Livets mening handlar om kärlek; att älska Gud och att älska människor. Det stämmer både med våra egna djupa intuitioner och med den klassiska visdomen: vi vet alla att relationer är det viktigaste i en människas liv!

Gud är gemenskap

Enligt kristen tro är Gud en social Gud, en relationell Gud, en Gud som i sig själv är gemenskap. Treenigheten, att det i den ende Guden

finns tre personer – Fadern, Sonen och Anden – innebär att det finns kärlek i Gud. Inte bara som en potential, en möjlighet, att Gud kan älska om han väljer att skapa något utanför sig själv. Nej, Gud är kärlek i sitt eget väsen. Fadern har älskat Sonen ”redan före världens skapelse” säger Jesus. Människan skapades inte därför att Gud behövde oss, utan därför att han ville vår existens. Vårt liv är en inbjudan till den kärlek som alltid har funnits. Som Jesus uttrycker det i Johannes 17: ”Detta är det eviga livet: att de känner dig, den ende sanne Guden, och honom som du har sänt, Jesus Kristus.” Vi är ämnade för relationer som aldrig ska ta slut.

Problemet för oss människor är att vår relation till Gud är bruten; det är därför vi upplever så mycket vilshenhet och tomhet i vårt inre. Vi har tappat kontakten med vårt ursprung och förlorat meningen med vårt liv. De goda nyheterna är att förbindelsen kan återupprättas; vi är välkomna hem!

Den glade skaparen

Vad betyder det att älska Gud och att älska människor? Allt för många människor tolkar det på ett världsfrånvänt och livsförnekande sätt. Inget kan vara mera felaktigt! Tolkningsnyckeln måste vi hämta från Bibelns början, 1 Mosebok kapitel 1 och 2, som beskriver Guds avsikt med människan. Perspektivet är hisnande. Livets mening är inte en enskild aktivitet, som att besöka en gudstjänst eller sjunga en lovsång. Nej, Guds kallelse omfattar livets alla områden. Hela livet är laddat med mening. Människan kallas att föröka sig och uppfylla jorden, att lägga under sig skapelsen och råda över den och att både bruka och bevara vad Gud anförtrott henne. Särskilt understryks gemenskapen mellan man och kvinna i äktenskapet. Alltihop sätts in i gudsrelationens sammanhang; människan ska gestalta hela sitt liv inför Guds ansikte, i gemenskap med honom och i lydnad för hans vilja.

C S Lewis säger så härligt om de kristnas Gud: ”Deras Gud är sädens och oljans och vinets Gud. Han är den glade skaparen.” Han är livets Gud, vårt ursprung och vårt mål. Därför att han finns har livet mening.

VARFÖR FINNS ONDSKA?

Frågan om det onda är den främsta invändningen mot kristen tro. Varför ser världen ut som den gör om det finns en god och allsmäktig Gud?

Bibeln är inte främmande för frågan. Profeten Habackuk frågar Gud rakt ut i en bön: ”Varför låter du mig se sådan ondska?” Sedan spetsar han frågan till det yttersta och ställer Gud mot väggen: ”Hur kan du själv skåda på sådan orättrådighet, på det fördärv och det våld jag har inför mina ögon?”

Motbevisar ondskan Guds existens?

Det första vi måste reflektera över är vad vi menar med ondska. För att meningsfullt kunna tala om något, måste vi ju veta vad det är. En allmänt vedertagen definition är: ”Det onda är en avvikelse från hur det borde vara.” Det är så vi använder ordet. Kvinnomisshandel, för att ta ett exempel, är ont. Det är en avvikelse från hur relationen mellan män och kvinnor borde vara.

Den kristne tänkaren Douglas Geivett har visat att det onda inte motbevisar Guds existens. Tvärtom; det faktum att vi kan identifiera det onda förutsätter Guds existens. Så här:

- Om det onda är en avvikelse från hur det borde vara, finns det ett sätt på vilket det borde vara.
- Om det finns ett sätt på vilket det borde vara, finns det en moralisk lag.
- Om det finns en moralisk lag måste det finnas en moralisk lagstiftare.
- En moralisk lagstiftare är inbegripet i vad vi menar med Gud.

Argumentet är inte nytt. Redan på 1200-talet sa Thomas av Aquino: ”Om Gud finns, varifrån kommer då det onda? Man borde argumentera tvärtom: om det onda finns, då finns Gud. Om det inte fanns en värdeskala, då skulle det inte finnas något ont, eftersom det onda just är frånvaro av värde. En sådan värdeskala kan inte finnas om inte Gud finns.”

Är kristen tro ologisk?

Det andra vi måste reflektera över är ondskans relation till Gud. Hur kan följande tre påståenden vara sanna samtidigt?

- Gud är god
- Gud är allsmäktig
- Det onda existerar

Vi kan förtydliga problemet så här: Om Gud är god vill han utplåna det onda. Om Gud är allsmäktig kan han utplåna det onda. Det onda är inte utplånat. Slutsats: Det finns ingen god och allsmäktig Gud.

Men det finns dolda förutsättningar i resonemanget.

Det är sant att Gud vill utplåna det onda, men innebär det att han alltid omedelbart måste utplåna allt ont? Det finns kanske moraliskt giltiga skäl för Gud att under en viss tid tillåta viss ondska. För att ta ett exempel: Om Gud vill att det ska finnas varelser som kan älska, måste de ha frihet, eftersom kärlek förutsätter frihet. Men har de frihet att älska, följer frihet att hata.

Det är sant att Gud kan utplåna det onda, men det innebär inte att Gud kan göra allting. Gud kan göra allt som är logiskt möjligt att göra. Men det ologiska – som att skapa fria varelser som inte kan välja – kan inte ens Gud göra. Inte för att hans makt är begränsad, utan därför att vi formulerat nonsens. Om Gud önskar en värld med kärlek och därför med frihet, finns det onda som en möjlighet.

Här är en av huvudpunkterna i den kristna synen på det onda. Skapade varelser, först en del av änglarna i den för oss osynliga världen och sedan vi människor på planeten jorden, har valt att använda vår frihet till att göra uppror. Vi har gjort det fasansfulla; att som skapade varelser välja bort Skaparen och gå vår egen väg.

Det är sant att det onda inte är utplånat. Den dolda förutsättningen här är att det onda aldrig kommer att bli det. Men bilden förändras om Gud en dag kommer att utplåna det onda. Vilket ju är ett grundtema i kristen tro; Herrens dag kommer då han ska döma världen med rättfärdighet.

Kristen tro är inte ologisk i sina påståenden. Som den ateistiske filosofen William Rowe har sagt: ”... det finns rätt övertygande argument för uppfattningen att det ondas existens är logiskt förenlig med Guds existens.”

Evighetens perspektiv

På det principiella planet kan vi förstå varför Gud tillåter det onda. Det är svårare med de konkreta och personliga frågorna: Varför tillåter Gud just detta onda att ske?

Den frågan får i Bibeln inget utförligt svar. Även om det är enormt frustrerande för oss, så ska det kanske samtidigt inte förvåna oss. Hur skulle vi kunna förstå Guds handlande? Vi är små aktörer i historien och saknar den helhetsbild som Gud som regissör förfogar över och som leder ända in i evigheten. Gud har, det ligger i sakens natur, andra och större perspektiv än vi. Därför måste vi helt enkelt lita på att han vet vad han gör, också när vi från vår begränsade utsiktsplats inte förstår hans agerande.

Paulus säger i Romarbrevet: ”Jag hävdar att den här tidens lidanden väger lätt i jämförelse med den härlighet som kommer att uppenbaras och bli vår.” Vi ska inte missförstå aposteln; han hävdar inte att lidandet vi upplever i världen väger lätt. Lidandet är fruktansvärt och Paulus hade personligen stor erfarenhet av det. Han baktalades, förföljdes, fängslades, torterades, stenedes och avrättades till slut – trots att han var oskyldig. Han visste vad ondska och lidande var. Det han hävdar är att i jämförelse med den eviga härlighet som Gud har förberett för oss väger den här tidens lidande lätt.

Historien

Det onda förstås bäst utifrån en tidslinje; kristen tro är ju en historisk religion. Vi ser tillbaka på syndafallet som det ondas ursprung. Vi ser fram emot domens dag som det ondas utplåning. Vi ser på Jesus kors i historiens mitt och förstår att Gud inte är likgiltig; han älskar oss. Han har valt att själv bära konsekvenserna av vår ondska. Som någon sagt: ”Ingen annan Gud har sår.”

När det onda genom vårt uppror väl kommit in i världen kan Gud också, i sin suveränitet, an-

vända det för sina syften. Det förstår vi sällan när vi är mitt uppe i lidandet; det blir synligt först i efterhand. Josef i Gamla testamentet är ett exempel på det. Hans bröders ondska hade ödelagt hans liv och gjort honom till slav i ett främmande land. Men Gud vände det till något gott. Som Josef i slutet av sitt liv kunde säga till sina bröder: ”Ni tänkte ont mot mig, men Gud har tänkt det till godo”. Eller med C S Lewis berömda formulering: ”Gud viskar till oss i våra njutningar, talar i vårt samvete, men ropar i vårt lidande: det är hans megafon för att väcka en döv värld.”

Stefan Gustavsson är teolog och generalsekretärare för Svenska Evangeliska Alliansen.

Noter

1. Apg. 2:32
2. 1 Kor 15:14
3. Luk 24:11, Joh 20:15, Luk 24:37
4. Apg. 1:3 Bo Giertz översättning
5. 1 Kor 15:6
6. 2 Tim 1:10
7. Filmen heter *Oidipus Wrecks* (1989) och ingår i filmantologin *New York Stories*
8. N. R. Hanson; *What I Do Not Believe and Other Essays*, New York: Humanities Press 1971, s 313-314 [översättning i sammandrag]
9. Apg 14:17
10. Rom 1:20
11. Heb 1:1-2
12. Blaise Pascal, *Tänkar och smärre skrifter II*, Bonnier, Stockholm 1929, s. 147
13. Joh 12:37
14. Thomas Nagel, *Sista ordet*, Nya Doxa: Nora 1997, s 142
15. Apg 2:38
16. Jer 29:13-14
17. Matt 7:7
18. Matt 22:32
19. Hebr 9:27
20. Matt 16:27
21. Se t ex Matt 13:47-50, 25:1-46
22. 1 Kor 15:20-27
23. Fil 1:21-23, Luk 23:43

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) essäserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.